

DECIZIA Nr.567
din 11 iulie 2006

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.12
alin.(1) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea
referendumului**

Publicată în Monitorul Oficial nr.613 din 14.07.2006

Ioan Vida	- președinte
Nicolae Cochinescu	- judecător
Aspazia Cojocaru	- judecător
Acsinte Gaspar	- judecător
Kozsokar Gabor	- judecător
Petre Ninosu	- judecător
Ion Predescu	- judecător
Șerban Viorel Stănoiu	- judecător
Ion Tiucă	- procuror
Gabriela Dragomirescu	- magistrat-asistent șef

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art.146 lit.d) din Constituție.

La apelul nominal lipsește autorul excepției, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, se dă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate ridicată. În acest sens, arată că art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 restrânge atribuțiile Președintelui României prevăzute de art.90 din Constituție, referitoare la competența sa exclusivă în materia referendumului pentru probleme de interes național.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Cu Adresa nr.5.321 din 28 iunie 2006 Avocatul Poporului a sesizat direct **Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 24 februarie 2000.**

În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată, în esență, că, deși prevederile Legii privind organizarea și desfășurarea referendumului au mai fost supuse controlului de constituționalitate, Curtea, prin Deciziile nr.70 din 5 mai 1999 și nr.498 din 8 iunie 2006, s-a pronunțat doar cu privire la constituționalitatea unor prevederi cuprinse în art.12 alin.(1) din lege. Întrucât art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 conține și alte prevederi referitoare la referendumul cu privire la *"problemele de interes național"*, Avocatul Poporului solicită Curții Constituționale să constate neconstituționalitatea dispozițiilor cuprinse în acest articol, având în vedere și soluțiile adoptate prin cele două decizii.

În argumentarea excepției, Avocatul Poporului susține că atribuțiile conferite Președintelui României sunt cuprinse în art.80, art.85-90 și art.91-94 din Constituție și că anumite atribuții se exercită de Președinte fără să aibă "nevoie de concursul altor organe de stat, în timp ce altele presupun un asemenea concurs". În acest sens menționează că din analiza atribuției prevăzute în art.90 din Constituție, potrivit căruia *"Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național"*, rezultă că această atribuție cuprinde două elemente: consultarea și decizia. Consultarea Parlamentului este o condiție prealabilă deciziei, realizarea ei este obligatorie, în sensul că Președintele României nu poate proceda la referendum fără această consultare; are valoarea unui aviz obligatoriu, în sensul că trebuie realizată, dar Președintele României are libertatea deciziei. Ca atare, consideră că:

a) numai Președintele României poate decide dacă cere sau nu poporului să-și exprime voința prin referendum, care sunt problemele de interes național și care anume problemă concretă va fi supusă referendumului;

b) nici o autoritate publică nu poate decide lista problemelor de interes național, în sensul art.90 din Constituție, aceasta fiind o atribuție exclusivă a Președintelui României.

Așadar, dispozițiile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 sunt neconstituționale "deoarece nu numai că adaugă la Constituție, dar restrâng o putere constituțională a Președintelui României" și reprezintă "un caz evident în care Parlamentul a acționat în afara competenței sale constituționale", el având "în principiu o competență nelimitată, adică numai în măsura în care i se stabilește prin Constituție." Mai arată că art.73 alin.(3) lit.d) din Constituție, potrivit căruia organizarea și desfășurarea referendumului se reglementează prin lege organică, nu poate fi folosit ca argument pentru respingerea prezentei excepții, întrucât dispoziția constituțională menționată se referă la "o lege procedurală", "mai ales că în sistemul nostru constituțional referendumul poate fi organizat în mai multe situații prevăzute: de art.2; de art.95 alin.(3) pentru demiterea Președintelui; de art.151 alin.(3) pentru revizuirea Constituției." Dreptul Președintelui de a cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național, ca un drept exclusiv, se fundamentează nu numai pe dispozițiile art.80 din Constituție, ci și pe alte dispoziții constituționale, și anume: prin legitimarea electorală egală cu legitimarea Parlamentului - art.81 alin.(1), precum și prin alegerea Președintelui care se încadrează în categoria autorităților reprezentative prin intermediul cărora poporul exercită suveranitatea națională - art.2 alin.(1), ceea ce conferă Președintelui României "un statut constituțional care legitimează exercițiul unor atribuții fără a fi necesară intervenția altei autorități", el reprezentând statul român. Existența unor atribuții exclusive ale Președintelui României, în exercitarea cărora Parlamentul nu se poate implica, valorifică principiul complex al separației și echilibrului puterilor, în cadrul democrației constituționale, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituție.

În concluzie, autorul excepției reiterează "ideea în sensul căreia, riguros constituțional, numai Președintele României are dreptul (competența) să aprecieze care anume probleme sunt de interes național, dacă și când în legătură cu aceste probleme poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința."

În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere până la data dezbaterilor.

CURTEA,

examinând sesizarea Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile reprezentantului Ministerului Public și dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, ale art.1 alin.(2) și ale art.2, 3, 10 și 32 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 24 februarie 2000, care prevăd:

- Art.12 alin.(1): "*Sunt considerate probleme de interes național în sensul art.11:*

A. Adoptarea unor măsuri privind reforma și strategia economică a țării

B. Adoptarea unor decizii politice deosebite cu privire la:

a) regimul general al proprietății publice și private;

b) organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;

c) organizarea generală a învățământului;

d) structura sistemului național de apărare, organizarea armatei, participarea forțelor armate la unele operațiuni internaționale;

e) încheierea, semnarea sau ratificarea unor acte internaționale pe durată nedeterminată sau pe o perioadă mai mare de 10 ani;

f) integrarea României în structurile europene și euroatlantice;

g) regimul general al cultelor."

Autorul excepției consideră că prevederile de lege criticate încalcă dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(4) referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor, ale art.80 - *"Rolul Președintelui"* și ale art.90 - *"Referendumul"*.

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea reține următoarele:

În cadrul controlului de constituționalitate efectuat înainte de promulgarea Legii privind organizarea și desfășurarea referendumului, Curtea Constituțională s-a pronunțat și asupra unei dispoziții din cuprinsul art.12 alin.(1). Acest articol, pe lângă cazurile concrete privind problemele de interes național enumerate la lit.B a)-g), în legătură cu care, în sensul art.11, Președintele poate cere poporului să își exprime voința, prevedea la lit.B h) și **"alte probleme propuse Parlamentului de către Președintele României, în exercitarea atribuțiilor sale constituționale"**. Cu acel prilej, prin Decizia nr.70 din 5 mai 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.221 din 19 mai 1999, Curtea Constituțională a decis că **dispozițiile art.12 alin.(1) lit.B h) sunt neconstituționale în ceea ce privește expresia "propane Parlamentului"**, întrucât "Președintele este singurul îndreptățit să stabilească problemele de interes național asupra cărora poate cere poporului să își exprime voința prin referendum".

În conformitate cu prevederile art.145 din Constituția nerevizuită, legea a fost transmisă Parlamentului spre reexaminare. **În dezacord cu decizia Curții Constituționale, acesta a eliminat în totalitate conținutul lit.h)**, lipsindu-l, astfel, pe Președinte de posibilitatea de a propune poporului și alte probleme de interes național asupra cărora acesta să-și exprime voința prin referendum.

Potrivit art.90 din Constituție *"Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național"*. Din examinarea textului constituțional, rezultă că acesta nu definește, pe de o parte, nici "problemele de interes național", iar pe de altă parte, nu prevede nici că aceste probleme vor fi stabilite ulterior prin lege. În lipsa unor astfel de precizări dispozițiile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 adaugă la textul constituțional invocat, care stabilește doar procedura referendumului inițiat de Președinte cu privire la *"probleme de interes național"*, ce presupune două faze:

a) consultarea Parlamentului, care urmează să adopte o hotărâre în ședința comună a celor două Camere, cu votul majorității deputaților și senatorilor asupra referendumului inițiat de Președintele României. **În situația în care Parlamentul nu a fost consultat** Președintele nu va putea proceda la inițierea referendumului;

b) consultarea poporului, care își exprimă voința cu privire la problemele de interes național ce îi sunt supuse de către Președinte.

Din cele arătate se deduce, fără echivoc, că art.90 din Constituție stabilește competența exclusivă a Președintelui în determinarea problemelor de interes național ce se supun referendumului, chiar dacă consultarea Parlamentului este obligatorie. Numai Președintele României are dreptul de a decide care sunt problemele de interes național și, în cadrul acestora, de a stabili, prin decret, problema concretă ce se supune referendumului și data desfășurării acestuia. Sub acest aspect, Curtea constată că enumerarea limitativă în cuprinsul art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 a unor situații considerate a fi *"probleme de interes național"* este de natură a îngreuna dreptul Președintelui de a consulta poporul, știut fiind faptul că, în timp, interesul național poate diferi, oricând putând interveni situații noi, care să reclame organizarea unui referendum. Orice enumerare a situațiilor considerate ca fiind de *"interes național"* la momentul la care legiuitorul adoptă reglementarea se poate transforma ulterior într-o îngreunare, într-o limitare care să afecteze dreptul constituțional al Președintelui de a decide singur cu privire la problemele asupra cărora vrea să consulte poporul. Acest drept exclusiv al Președintelui își găsește suportul în dispozițiile constituționale ale art.80 referitor la *"Rolul Președintelui"*, ale art.2 alin.(1), potrivit căruia *"Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, [...], precum și prin referendum"*, ale art.81 alin.(1) referitor la legitimitatea electorală egală a Președintelui României cu legitimarea Parlamentului și ale art.1 alin.(4), care stabilește că *"Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale"*.

Stabilirea prin lege a problemelor de interes național reprezintă un amestec al Parlamentului în exercitarea atribuțiilor exclusive ce-i sunt conferite prin Constituție Președintelui și, ca atare, o nesocotire a principiului separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale.

Prevederile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 nu sunt susținute nici de dispozițiile art.73 alin.(3) lit.d) din Constituție, potrivit cărora prin lege organică se reglementează "*organizarea și desfășurarea referendumului*", întrucât textul are în vedere stabilirea prin lege a unor măsuri tehnice, procedurale, necesare în procesul de consultare a poporului pe calea referendumului.

Pentru considerentele expuse, Curtea constată că prevederile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, în redactarea criticată de Avocatul Poporului, limitează, în mod nejustificat, prerogativele constituționale ale Președintelui României în acest domeniu și, ca atare, sunt neconstituționale.

Față de cele de mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d), al art.31 alin.(4) și al art.32 și 33 din Legea nr.47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului, în temeiul art.146 lit.d) teza a doua din Constituție, și constată că dispozițiile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 24 februarie 2000, sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința publică din data de 11 iulie 2006.